

Prof. Dr.
Zehra ODYAKMAZ

Ümit KAYMAK

İsmail ERCAN

THEMİS

İDARİ YARGI

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM İDARENİN DENETLENMESİ

I. GENEL OLARAK	1
II. YARGI DIŐI DENETİM	2
A. İdari Denetim	2
1. Genel İdari Denetim	2
2. Özel İdari Denetim	9
B. Siyasal Denetim	18
1. Hükümetin TBMM Tarafından Denetlenmesi	18
2. Dilekçe Hakkı	18
C. Kamuoyu Denetimi	21
D. Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık)	21
1. Genel Olarak	21
2. Tarihsel Gelişimi	22
3. Kamu Denetçiliği Kurumu	22
III. YARGI DENETİMİ	26
A. Genel Olarak	26
B. Yargı Denetiminde Uygulanan Belli Başlı Sistemler	27
1. Yargı Birliđi Sistemi	27
2. Yargı Ayrılığı Sistemi (İdari Yargı Sistemi)	27
C. Ülkemizdeki İdari Yargı Sistemi	28

İKİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI	31
A. Genel Olarak	31
B. Yasama Kısıntıları	31
1. Kavram ve Tarihsel Süreç	31
2. Pozitif Hukukta Durum	32
C. Yargı Kısıntıları	37
II. İDARİ YARGI DENETİMİNİN SINIRLARI	38
A. Genel Olarak	38
B. Bağlı Yetki - Takdir Yetkisi Ayrımı	39
1. Bađlı Yetki	39
2. Takdir Yetkisi	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ

I. GENEL İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	45
A. Danıştay	45
1. Daireler	46
2. Danıştay Genel Kurulu	52
3. İdari İşler Kurulu	53
4. İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu	53
5. İçtihatları Birleőtirme Kurulu	55

6. Başkanlar Kurulu	55
7. Başkanlık Kurulu	57
8. Yüksek Disiplin Kurulu	57
9. Disiplin Kurulu	58
B. Bölge İdare Mahkemeleri	60
C. İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	61
D. Nöbetçi Mahkemeler	62
1. Danıştayda	62
2. İdare ve Vergi Mahkemelerinde	63
II. ASKERİ İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	63
A. Daireler	64
B. Daireler Kurulu	64
C. Başkanlar Kurulu	65
D. Yüksek Disiplin Kurulu	65
E. Genel Kurul	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ

I. GENEL İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ	67
A. Danıştay Personeli	67
1. Meslek Mensupları	67
2. Diğer Görevliler	70
B. Bölge İdare Mahkemesi Personeli	72
C. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Personeli	73
II. ASKERİ İDARİ YARGI PERSONELİ	74
III. YARGICIN YASAKLILIĞI (ÇEKİNMESİ) VE REDDİ	74
A. Genel Olarak	74
B. Yargıcın Yasaklılığı ile Reddinin Karşılaştırılması	75
C. Hukuk Yargılamasında Yargıcın Çekinmesi ve Reddi	75
1. Yargıcın Yasaklılığı	75
2. Yargıcın Reddi	77
D. İdari Yargılamada Çekinme ve Ret	79
1. Danıştay'da Çekinme ve Ret	79
2. Mahkemelerde Çekinme ve Ret	80
3. Çekinme ve Reddin Sonuçları	81

BEŞİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

I. GÖREV KAVRAMI	83
II. İDARİ YARGININ GÖREV ALANININ ANAYASAL DAYANAĞI SORUNU	84
III. İDARİ YARGININ GÖREV ALANINI BELİRLEYEN ÖLÇÜTLER	85
IV. İDARİ YARGININ GÖREV ALANI DIŞINDA KALAN UYUŞMAZLIKLAR	86
A. Yasama ve Yargı İşlemleri	86
B. Adli Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	87
1. Abonman Sözleşmeleri	87
2. İdari Para Cezaları	88
3. İdarenin Özel Kişilere Karşı Açtığı Davalar	94
4. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Doğan Davalar	94
5. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar	95
6. Tapu Siciliyle İlgili Davalar	96

7. Kamulaştırmadan Doğan Özel Hukuk Uyuşmazlıkları.....	97
8. Nüfus Kayıtlarına İlişkin Davalar	99
9. İcra ve İflâs Dairesi Görevlilerinin Kusurlarından Doğan Tazminat Davaları	100
10. Hizmet Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar.....	101
11. Fiili Yol	101
12. İdareye Ait Taşitlarının Yaptığı Kazalardan Doğan Uyuşmazlıklar	103
13. Vakıf Üniversitelerine İlişkin Uyuşmazlıklar	105
14. Okuma Parçası: Hukuk Muhakemeleri Yasası'nın 3. Maddesine İlişkin Son Durum	106
C. Askeri İdari Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	107
1. AYİM'in Görev Alanının Belirlenmesi	107
V. GÖREV VE HÜKÜM UYUŞMAZLIKLARI.....	112
A. Genel Olarak.....	112
B. Görev Uyuşmazlığı.....	115
1. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	115
2. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	122
C. Hüküm Uyuşmazlığı.....	124
1. Genel Olarak	124
2. Koşulları	124
3. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi	124
D. Uyuşmazlık Çıkarılamayacak Durumlar	125
E. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekletici Sorun Sayma	125
F. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Sonuçları	126

ALTINCI BÖLÜM İDARİ DAVALAR

I. GENEL OLARAK	129
A. Edim (= Eda) Davaları	129
B. Tespit Davaları	130
C. Yenilik Doğuran (İnşai) Davalar	130
II. İDARİ DAVA TÜRLERİ	131
III. İPTAL DAVALARI.....	132
A. Genel Olarak.....	132
B. İptal Davasının Özellikleri	132
C. İptal Davasının Konusu	134
D. İptal Davasının Ön Koşulları	137
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	137
2. Davanın Konusuna İlişkin Ön Koşullar	138
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	139
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	146
5. İptal Davasının Süresine İlişkin Ön Koşullar.....	148
6. İptal Davasının Biçimine İlişkin Ön Koşullar.....	148
E. İptal Davasının Esasa İlişkin Koşulları	148
1. YETKİ UNSURU	149
2. ŞEKİL KURALLARI	151
3. İDARİ İŞLEMİN NEDEN UNSURU.....	153
4. İDARİ İŞLEMİN KONU UNSURU	153
5. İDARİ İŞLEMİN AMAÇ UNSURU	155
F. Yürütmenin Durdurulması.....	155
1. Genel Olarak	155
2. Hukuksal Niteliği	157
3. Koşulları	158

4. Yürütmenin Durdurulması Kararlarına İtiraz	161
5. Temyiz veya İtiraz İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması	162
6. Yürütmenin Durdurulması Kararının Sonuçları	162
7. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilemeyecek Durumlar.....	163
8. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde Yürütmenin Durdurulması	164
G. İptal Davasının Sonuçları	165
1. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları	165
2. İptal Davasının Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	165
H. İptal Kararının Uygulanması	166
1. İdarenin Sorumluluğu	166
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu:	167
IV. TAM YARGI DAVALARI	168
A. Genel Olarak.....	168
B. Türleri	169
C. Tam Yargı Davasının Ön Koşulları.....	170
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	170
2. Dava Konusuna İlişkin Ön Koşullar	170
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	171
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	171
5. Süreye İlişkin Ön Koşullar.....	172
6. Bıçıme İlişkin Ön Koşullar	172
D. Tam Yargı Davasının Esasına İlişkin Koşullar	172
1. Kusurlu Sorumluluk (Hizmet Kusuru)	172
2. Kusursuz Sorumluluk	173
E. Tam Yargı Davasının Sonuçları	175
1. Davanın Reddinin Sonuçları	175
2. Davanın Kabulünün Sonuçları	175
F. Tam Yargı Davasında Verilen Kararların Uygulanması	176
V. İDARİ YARGIDA YER ALMAYAN DAVA TÜRLERİ	177
A. Temyiz Davaları	177
B. Yorum Davaları	177
1. Genel Olarak	177
2. Özellikleri	177
3. Koşulları	178
4. Türleri.....	179
5. Pozitif Hukukumuzda Yorum Davasının Durumu	179
C. Tespit Davaları	179
1. Genel Olarak	179
2. Özellikleri	180
3. Koşulları	180
4. Türleri.....	180
5. Pozitif Hukukumuzda Tespit Davalarının Durumu	180

YEDİNCİ BÖLÜM İDARİ DAVALARIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

I. İDARİ DAVALARIN AÇILMASI	183
A. Dava Dilekçesi	183
B. Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gereken Hususlar	184
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri ile Gerçek Kişilere Ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ...	184

2. Davanın Konusu	185
3. Davanın Nedenleri	186
4. Davanın Dayandığı Kanıtlar	186
5. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi.....	187
6. İstem Sonucu	187
7. Diğer Hususlar.....	188
8. Sonuç Olarak	188
C. Dava Dilekçesinin Verileceği Yerler.....	189
D. Dava Dilekçesinin Kaydı ve Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlem	191
E. Tarafların Kişilik ve Niteliğinde Değişiklik	193
F. Aynı Dilekçe ile Dava Açılabilir Durumlar	193
1. Tek Dilekçe ile Birden Çok İdari İşleme Karşı Dava Açılması	194
2. Birden Çok Kişinin Tek Dilekçe ile Dava Açması.....	195
G. İslah	196
II. İDARİ YARGIDA İLK İNCELEME	198
A. Genel Olarak.....	198
B. Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme	198
C. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlar	200
D. İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararlara Karşı Başvuru	201
E. İlk İncelemeye Genel Bakış ve Örnek Olay	201
III. TEBLİGAT VE CEVAP VERME	203
IV. DURUŞMA	204
A. İlk Derece Yargı Yerinde Duruşmaya Karar Verilmesi.....	205
1. Tarafların istemi üzerine.....	205
2. Yargı Yerinin Kararı Üzerine	206
B. Temyiz ve İtirazlarda Duruşmaya Karar Verilmesi.....	206
C. Duruşmaya İlişkin Diğer Hükümler.....	206
V. DOSYALARIN İNCELENMESİ VE KARARA BAĞLANMASI	207
A. Dosyaların İncelenmesi	207
B. Davaların Karara Bağlanması.....	207

SEKİZİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGIDA GÖREV VE YETKİ

I. GÖREV.....	209
A. Kavram	209
B. Özellikleri.....	209
C. İdari Yargı Sistemimizde Yer Alan Mahkemelerin Görevleri	210
1. Danıştay'ın Yargısal Görevleri	210
2. Bölge İdare Mahkemesinin Görevleri.....	213
3. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Görevleri	214
II. YETKİ	215
A. Kavram	215
B. Özellikleri.....	215
C. Genel Yetki Kuralı	215
D. Özel Yetki Kuralları.....	216
1. Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki.....	216
2. Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetki	216
3. Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetki	217
4. Tam Yargı Davalarında Yetki	217
5. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki	217
III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK HALLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER	218

DOKUZUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA SÜRELER

I. GENEL OLARAK	221
II. DAVA SÜRELERİ	221
A. Genel Süreler.....	221
B. Özel Süreler	223
III. SÜRELERİN BAŞLAMASI.....	224
IV. SÜRELERİN HESAPLANMASI	226
A. 60 Günlük Süreler.....	227
B. 30 Günlük Süreler.....	227
C. Şubat Tebligatları.....	227
V. SÜRELERİN DURMASI.....	228
A. İlgililerin, Haklarında İdari Davaya Konu Olabilecek Bir İşlem ya da Eylemin Yapılması için İdari Makamlara Başvurması (İYUK. m. 10 Başvurusu)	228
B. Üst Makamlara Başvurma (İYUK m. 11 Başvurusu)	232
C. Bilgi Edinme Kapsamında Yapılan Başvuru	237
D. Kamu Denetçiliği Kurumuna Yapılan Başvuru.....	238
E. 2011 yılı 659 Sayılı KHK Hükümleri Kapsamında Sulh Başvurusu	238
F. 2011 yılı 663 Sayılı KHK gereğince Uzlaşma Başvurusu	238
VI. SÜRELERİN KESİLMESİ.....	239
A. Görevli Olmayan Yargı Yerlerine Başvurma	239
B. Dilekçelerin Reddi Kararından Sonraki Ek Süre.....	241
C. İdari İşlem Nedeniyle İptal ve Tam Yargı Davasının Birlikte Açılması Durumunda Tam Yargı Davasının Süresinin İşlememesi.....	241
VII. TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE	241
A. İdari İşlemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.12).....	241
B. İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.13).....	244
C. İYUK 12. ve 13. Maddelerinin Karşılaştırılması	248
VIII. SÜRELERE GENEL BAKIŞ	250

ONUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA ÖZEL DURUMLAR

I. İDARİ DAVALARDA İSPAT VE KANITLARIN TESPİTİ	255
II. YARGI YERİ BELİRLENMESİ (MERCİ TAYİNİ).....	256
III. BAĞLANTILI DAVALAR	256
A. Genel Olarak.....	256
B. Koşulları.....	257
C. Bağlantı Kararının Verilmesi	257
D. Bağlantı İsteminin İlk Derece Yargı Yerince Kabul Edilmemesi Kararına İtiraz	258
IV. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İDARİ DAVALARDA YER ALMASI	258
A. Davaya Katılma	258
1. Genel Olarak	258
2. Koşulları	259
3. Usul	260
4. Sonuçları	260
5. Giderler	261
B. Davanın İhbarı (Duyurulması).....	261
1. Tanımı ve Koşulları	261
2. Usul	262
3. Sonucu	262

V. DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ	262
A. Davadan Feragat.....	262
B. Kabul	264
VI. İDARİ YARGIDA HUKUK MUHAHEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNUNUN UYGULANACAĞI DURUMLAR	265

ONBİRİNCİ BÖLÜM
İDARİ YARGIDA KANUN YOLLARI
(KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI)

I. GENEL OLARAK	267
II. KANUN YOLLARININ AMACI	267
III. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ	268
IV. KANUN YOLLARINA BAŞVURULAMAYACAK KARARLAR	270
V. KARARLARA KARŞI KANUN YOLLARI DIŞINDA DİĞER BAŞVURU YOLLARI.....	270
A. “Kararın Açıklanması veya Aykırılıkların Giderilmesi” ve “Yanlışlıkların Düzeltilmesi” Yolları.....	270
1. Açıklama veya Aykırılıkların Giderilmesi	270
2. Yanlışlıkların Düzeltilmesi.....	271
B. Kanun Yolu Niteliği Taşımayan Özel İtiraz Yolu	272
VI. OLAĞAN KANUN YOLLARI	272
A. İtiraz	272
1. Genel Olarak	272
2. İtiraz Mercii	274
3. İtiraz Konusu Olan Kararlar	274
4. İtiraz Süresi.....	276
5. İtiraz Yöntemi ve İtiraz Dilekçesinin İncelenmesi	276
6. İtirazın İncelenmesi ve İtiraz Üzerine Verilen Kararlar	277
B. Temyiz	278
1. Temyiz Mercii	278
2. Temyiz İstemi	278
3. Temyizin Konusu Olan Kararlar	279
4. Temyiz Edilemeyecek Kararlar	279
5. Temyiz Süresi.....	280
6. Temyiz Yöntemi ve Temyiz Dilekçesinin İncelenmesi.....	281
7. Temyiz İncelemesi	282
8. Temyiz Nedenleri	283
9. Temyiz İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar	283
10. Temyizden Vazgeçme	284
11. Kanun Yollarında (Temyiz ve İtiraz Yolunda) Yürütmenin Durdurulması İstemi.....	285
C. Kararın Düzeltilmesi	286
VII. OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI	288
A. Kanun Yararına Bozma.....	288
B. Yargılamanın Yenilenmesi.....	289
1. Koşulları	289
2. Yargılamanın Yenilenmesi İsteminin İnceleneceği Yer ve Usulü	291
VIII. ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNDE KANUN YOLLARI	292
A. Genel Olarak	292
B. Olağan Kanun Yolu: Kararın Düzeltilmesi.....	292
C. Olağanüstü Kanun Yolu: Yargılamanın Yenilenmesi	293
ÇÖZÜMLÜ ÇIKMIŞ SORULAR.....	295

İDARİ YARGI TEMEL KANUNLARI

DANIŞTAY KANUNU	447
BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN	473
İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU	482
ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU	506